

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
ΝΕΡΟ							
1	Νερό	Υψηλότερο κόστος της παροχής νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης / Ενέργειας από τους Προμηθευτές Νερού	Χαμηλός/Μεσαίος	Συντήρηση και επιδιόρθωση των συστημάτων/δικτύων μεταφοράς νερού και της σχετικής υποδομής	Οι απώλειες νερού στα δίκτυα διανομής νερού ειδικά στις αγροτικές περιοχές είναι αρκετά υψηλές. Οι θεωρούμενες ως απώλειες νερού στα δίκτυα, γνωστές και ως μη τιμολογημένο νερό (unaccounted-for water) στα δίκτυα διανομής των κύριων αστικών περιοχών, εκτιμάται ότι κυμαίνεται από 15% έως 20% και στις αγροτικές περιοχές από 20% έως 30%. Η εξοικονόμηση νερού από την αντικατάσταση των δικτύων αναμένεται να είναι πολύ αποτελεσματική σε σχέση με άλλα μέτρα εξοικονόμησης. Από έρευνα που έγινε την περίοδο 2009-10 για τα δίκτυα υδατοπρομήθειας των δήμων που δεν εξυπηρετούνται από Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, διαπιστώθηκε ότι έχουν αντικατασταθεί πάνω από 80% των δικτύων στο 63,4% των δήμων. <ul style="list-style-type: none"> Προτείνεται η συνέχιση της αντικατάστασης και επιδιόρθωσης όλων των παλιών και ανεπαρκώς συντηρημένων δικτύων διανομής νερού και η ανίχνευση των διαρροών με υιοθέτηση κατάλληλων τεχνολογιών 	Συμβούλια Υδατοπρομήθειας	Συνεχείς
2	Νερό	Υψηλότερο κόστος της παροχής νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης / Ενέργειας από τους Προμηθευτές Νερού	Χαμηλός/Μεσαίος	Έλεγχος και αποφυγή των υδροβόρων απαιτήσεων σε όλες τις περιοχές με ανεπαρκείς υδατικούς πόρους (π.χ. γήπεδα γκολφ, τουριστικές εγκαταστάσεις, υδροβόρες καλλιέργειες)	<ul style="list-style-type: none"> Επαναπροσδιορισμός των κριτηρίων αδειοδότησης και απαγόρευσης υδροβόρων αναπτύξεων /εγκαταστάσεων Ανάπτυξη και εξέταση σεναρίων προσαρμογής για τον έλεγχο των υδροβόρων εγκαταστάσεων σε περιοχές με ανεπαρκείς υδατικούς πόρους. 	TAY	Μεσοπρόθεσμα /Μακροπρόθεσμα
3	Νερό & Δομημένο Περιβάλλον & Γεωργία	Υψηλότερο κόστος της παροχής νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης / Ενέργειας από τους Προμηθευτές Νερού	Χαμηλός/Μεσαίος	Ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης νερού στα κτίρια, τη γεωργία και τη βιομηχανία	Υποχρεωτική υιοθέτηση του μέτρου από όλες τις μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα και παροχή κινήτρων στον οικιακό τομέα και στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (παροχή δωρεάν εξοπλισμού, επιδότηση, εκπτώσεις τελών και φόρων). Υποχρεωτική για νέα κτίρια.	TAY & Τμήμα Γεωργίας	Βραχυπρόθεσμα/ Συνεχείς
4	Νερό & Γεωργία	Αποτελεσματικότητα των χώρων πρασίνου	Μεσαίος	Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων αστικής προέλευσης μόνο μετά από αυστηρό έλεγχο της καταλληλότητάς του	Η Κυβέρνηση πρέπει να παρέχει, το δυνατόν συντομότερο, τις απαραίτητες υποδομές για να διαθέσει τα επεξεργασμένα αστικά λύματα για άρδευση χώρων πρασίνου, αθλητικών γηπέδων και συγκεκριμένων καλλιεργειών σε εθνική κλίμακα . Επίσης, για το ενδιάμεσο διάστημα μέχρις ότου κατασκευαστούν οι σχετικές υποδομές προτείνεται να διεξαχθεί μια ανάλυση κόστους-οφέλους για τη μεταφορά των επεξεργασμένων αστικών λυμάτων με βυτιοφόρα από περιοχές όπου δεν υπάρχει δίκτυο διανομής. Για τη διανομή τους μέσω δικτύου, μελέτες πρέπει να διεξαχθούν για τον προσδιορισμό των απαιτήσεων σε υποδομές.	TAY & Τοπική Αυτοδιοίκηση	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
5	Νερό	Υψηλότερο κόστος της παροχής νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης / Ενέργειας από τους Προμηθευτές Νερού	Χαμηλός/Μεσαίος	Περιοδικές αναθεωρήσεις της προόδου και των προτεραιοτήτων, και ανάλογη προσαρμογή των στόχων, μέσων και πόρων λαμβάνοντας υπόψη την κλιματική αλλαγή	Οι περιοδικές αναθεωρήσεις της υδατικής πολιτικής και κατ'επέκταση του Σχεδίου Διαχείρισης της Λεκάνης Απορροής της Κύπρου, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, τόσο κατά το στάδιο της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της κατάστασης των υδάτων, όσο και κατά το στάδιο του σχεδιασμού και της επιλογής των μέτρων προσαρμογής.	TAY	Άμεσα/ Συνεχείς
6	Νερό	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Επέκταση της χρήσης μετρητών παροχής νερού	Εγκατάσταση μετρητών παροχής νερού σε όλους τους χρήστες και παρόχους νερού καθώς και η παράλληλη εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων αυτόματης συγκεντρωτικής συλλογής και αξιολόγησης των μετρήσεων των μετρητών για αποτελεσματική παρακολούθησή τους.	TAY & Τμήμα Γεωργίας	Άμεσα/ Συνεχείς
7	Νερό	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Εφαρμογή και τακτικές αναθεωρήσεις του Σχεδίου διαχείρισης ξηρασίας	<ul style="list-style-type: none"> Υλοποίηση των απαιτούμενων μέτρων για την εφαρμογή του Σχεδίου διαχείρισης ξηρασίας/λειψυδρίας Εφαρμογή και ενδυνάμωση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης (early warning systems) Περιοδική επαναξιολόγηση των δεικτών και των ορίων που τους έχουν αντιστοιχηθεί. 	TAY	Άμεσα/ Συνεχείς
ΕΔΑΦΗ							
1	Έδαφος	Αυξημένη διάβρωση του εδάφους / Ερημοποίησης της γης	Υψηλός	Ανάπτυξη και εφαρμογή Σχεδίου Μέτρων για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης στην Κύπρο	Σε συνέχεια της Στρατηγικής και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης , βρίσκεται σε εξέλιξη η ετοιμασία "Σχεδίου Μέτρων για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης στην Κύπρο", το οποίο έχει ως στόχο την ιεράρχηση των μέτρων που έχουν προταθεί στο σχέδιο δράσης και την εκτίμηση των δαπανών, της αποδοτικότητας και της εφαρμοσιμότητας των μέτρων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της απερήμωσης στην Κύπρο. Σε συνέχεια της εφαρμογής των μέτρων προτείνεται η παρακολούθηση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εφαρμογών των προτεινόμενων μέτρων και εξελικτική βελτίωσή τους.	Τμήμα Περιβάλλοντος	Άμεσα/ Συνεχείς
2	Έδαφος	Αυξημένη διάβρωση του εδάφους / Ερημοποίησης της γης	Υψηλός	Συνέχιση και αύξηση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-		Τμήμα Γεωργίας	Άμεσα/ Συνεχείς

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
				2020			
3	Έδαφος	Αυξημένη διάβρωση του εδάφους / Ερημοποίησης της γης	Υψηλός	Έλεγχος της παράνομης και ελεύθερης βόσκησης με την επαναφορά της αγροφυλακής, εκσυγχρονισμό του νόμου Περί Αιγών και επέκτασή του σε όλες τις περιοχές της Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> Αναθεώρηση του Νόμου περί Αιγών προκειμένου να εξυπηρετεί την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης της κτηνοτροφίας και ταυτόχρονα την προστασία του περιβάλλοντος Έλεγχος της βόσκησης με αδειοδότηση ανάλογα με την φέρουσα ικανότητα κάθε περιοχής Διεξαγωγή μελετών για τον καθορισμό της φέρουσας ικανότητας κάθε περιοχής. Επαναφορά και εφαρμογή του θεσμού του αγροφύλακα ο οποίος θα έχει την αρμοδιότητα, εκτός των άλλων, να ελέγχει την παράνομη ελεύθερη βόσκηση. Έλεγχος και αυστηρότερες ποινές στην παράνομη βόσκηση σε κρατικά δάση. Συνδυασμός με αντισταθμιστικά μέτρα για τους κτηνοτρόφους. 	Τμήμα Γεωργίας, Επαρχιακές Διοικήσεις & Τμήμα Δασών	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
4	Έδαφος	Αυξημένη διάβρωση του εδάφους / Ερημοποίησης της γης	Υψηλός	Ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίου για την αειφόρο χρήση της γης	Αντιμετώπιση της διάβρωσης των εδαφών με την εφαρμογή ενός σχεδίου αειφορικής χρήσης γης όπου οι εκτάσεις στις οποίες δεν εξασφαλίζεται η βιώσιμη εκμετάλλευση της γης αποδίδονται στην κτηνοτροφία ή στη δασοπονία ανάλογα με τις δυνατότητες τους. Κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχέδιο είναι η κλίση, το βάθος, ο τύπος, η δομή και η αντοχή του εδάφους στη διάβρωση.	Τμήμα Γεωργίας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΖΩΝΕΣ							
1	Παράκτιες Ζώνες – Τουρισμός - Βιοποικιλότητα	Τουριστικά περιουσιακά στοιχεία κινδυνεύουν από πλημμύρες λόγω SLR / Επιπτώσεις στην παράκτια εξέλιξη	Χαμηλός	Εκπόνηση μελέτης για τον προσδιορισμό των ευπαθών στην κλιματική αλλαγή παράκτιων περιοχών	Η μελέτη αυτή θα περιλαμβάνει τον υπολογισμό των εδαφών που θα διαβρωθούν ή θα προσχωθούν μέχρι τα έτη 2050 και 2100 με βάση διαφορετικά κλιματικά σενάρια, έτσι ώστε να γίνει μια εκτίμηση των απωλειών γης εξαιτίας της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, της διάβρωσης του εδάφους και της πιθανής δράσης κυματικών καταγίδων, σε παράκτιες περιοχές της Κύπρου οι οποίες παρουσιάζουν αυξημένη τρωτότητα (είτε λόγω χαμηλής κλίσης του εδάφους, είτε λόγω υψηλών ρυθμών διάβρωσης). Επίσης, στα πλαίσια της μελέτης αυτής θα αναπτυχθούν κατάλληλες βάσεις δεδομένων με ψηφιακές χαρτογραφήσεις των ακτών προκειμένου να παρακολουθούνται πιο αποτελεσματικά οι πιέσεις σε αυτές. Στη συνέχεια θα γίνει αξιολόγηση των μέτρων που έχουν ήδη παρθεί και θα αναδειχθούν επιπρόσθετα απαιτούμενα μέτρα.	Τμήμα Περιβάλλοντος	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
2	Παράκτιες Ζώνες – Τουρισμός	Τουριστικά περιουσιακά στοιχεία κινδυνεύουν από πλημμύρες λόγω SLR / Επιπτώσεις στην παράκτια εξέλιξη/ Κυματοθραύστες εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο αστάθειας / Γη επηρεάζεται από τη διάβρωση των ακτών και την	Χαμηλός	Έρευνα για την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και συνυπολογισμός των αποτελεσμάτων σε υφιστάμενες και νέες παράκτιες υποδομές	Το μέτρο αυτό προβλέπει τη διεξαγωγή έρευνας για την άνοδο της στάθμης της θάλασσας στην Κύπρο, την αύξηση των σημείων παρακολούθησης και την εφαρμογή σχετικών μοντέλων προσομοίωσης λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τους χάρτες χρήσης γης. Επίσης, προκειμένου τα έργα προστασίας των ακτών να είναι αποτελεσματικά και στο μέλλον σε μια πιθανή άνοδο της στάθμης της θάλασσας, προτείνεται να γίνουν οι απαραίτητες	Τμήμα Περιβάλλοντος	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
		υπερπήδηση των κυμάτων			ενέργειες (π.χ. ανύψωση, επιδιόρθωση, χρήση πιο ανθεκτικών υλικών, κατάλληλος σχεδιασμός) για να προσαρμοστούν τα έργα αυτά στην υψηλότερη αναμενόμενη άνοδο της στάθμης της θάλασσας.		
3	Παράκτιες Ζώνες – Τουρισμός	Τουριστικά περιουσιακά στοιχεία κινδυνεύουν από πλημμύρες λόγω SLR / Επιπτώσεις στην παράκτια εξέλιξη	Χαμηλός	Εκπόνηση και εφαρμογή Στρατηγικού Πλαισίου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών. Δημιουργία και εφαρμογή πλαισίου για το Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό	Εκπονείται	Τμήμα Περιβάλλοντος	Άμεσα & Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
4	Παράκτιες Ζώνες – Τουρισμός	Τουριστικά περιουσιακά στοιχεία κινδυνεύουν από πλημμύρες λόγω SLR / Επιπτώσεις στην παράκτια εξέλιξη/ Κυματοθραύστες εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο αστάθειας / Γη επηρεάζεται από τη διάβρωση των ακτών και την υπερπήδηση των κυμάτων	Χαμηλός	Δράσεις προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών, περιλαμβανομένης της κατασκευής κυματοθραυστών καθώς και μέτρων για μετριασμό των επιπτώσεων των φραγμάτων στα παράκτια οικοσυστήματα (π.χ. δράσεις μεταφοράς ιζημάτων από τα φράγματα στην παραλία, δράσεις προστασίας των ποτάμιων οικοσυστημάτων κλπ).	Εκπονείται	Τμήμα Δημοσίων Έργων	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ							
1	Βιοποικιλότητα	Αύξηση των ελλειμμάτων της υγρασίας του εδάφους και ξήρανση. Σημαντικά γεγονότα ξηρασίας, επιπτώσεις στην ποσότητα του νερού και της αυξημένης ζήτησης της κοινωνίας σε νερό.	Μεσαίος	Προστασία, διατήρηση και σωστή διαχείριση των σημαντικών φυσικών υδροβιότοπων της Κύπρου	Δράσεις για την ενίσχυση και προστασία των υδροτοπικών, ποτάμιων και παράκτιων οικοσυστημάτων, με έμφαση στο σύμπλεγμα των Αλυκών της Λάρνακας, τις λίμνες Παραλιμνίου και Ορόκλινης που αποτελούν τους τρεις κύριους φυσικούς υδροβιότοπους της Κύπρου.	Τμήμα Περιβάλλοντος, ΤΑΥ & ΤΑΘΕ	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
2	Βιοποικιλότητα	Είδη δεν μπορούν να βρουν κατάλληλο μικροκλίμα. Είδη δεν είναι σε θέση να παρακολουθούν την αλλαγή του κλίματος, Μεταβολές στην κατανομή των ειδών προτεραιότητας	Μεσαίος/ Υψηλός	Δημιουργία ενός καταλόγου βιοποικιλότητας, των πληθυσμών, της κατανομής και της γενετικής των ειδών που διαβιούν στην Κύπρο με έμφαση στα ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη και των τύπων οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών.	Με το μέτρο αυτό προτείνεται η δημιουργία μιας ηλεκτρονικής και διαδικτυακής βάσης δεδομένων όπου θα συγκεντρώνονται στοιχεία για τους πληθυσμούς, την κατανομή και τη γενετική των ειδών που διαβιούν στην Κύπρο, με έμφαση στα ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη και είδη προτεραιότητας καθώς και των τύπων οικοτόπων κυρίως των οικοτόπων προτεραιότητας και των οικοτόπων των ειδών. Ο σκοπός του μέτρου αυτού είναι η επικαιροποίηση και καλύτερευση της παρούσας κατάστασης στην Κύπρο όσον αφορά τη βιοποικιλότητα και τις τάσεις των ειδών και των οικοτόπων και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για την έγκαιρη ανάληψη των απαραίτητων μέτρων προσαρμογής για τη διατήρησή τους.	Τμήμα Περιβάλλοντος & Τμήμα Δασών	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
3	Βιοποικιλότητα	Είδη δεν μπορούν να βρουν κατάλληλο μικροκλίμα. Είδη δεν είναι σε θέση να παρακολουθούν την αλλαγή	Μεσαίος/ Υψηλός	Σχέδια δράσης για την προστασία των απειλούμενων ειδών και των ενδιαιτημάτων τους	Το μέτρο αυτό προβλέπει την εκπόνηση εθνικών σχεδίων δράσης για τους οικοτόπους και τα είδη χλωρίδας και πανίδας της Κύπρου, με έμφαση στα απειλούμενα και σε εκείνα που θεωρούνται ως	Τμήμα Περιβάλλοντος & Τμήμα Δασών	Μακροπρόθεσμα Ως το 2040

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
		του κλίματος, Μεταβολές στην κατανομή των ειδών προτεραιότητας			περισσότερο τρωτά /ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή, καθώς και την πιθανή αναπροσαρμογή των υφιστάμενων σχεδίων δράσης που είναι ήδη διαθέσιμα, ώστε να λαμβάνουν υπόψη τον κίνδυνο της κλιματικής αλλαγής.		
4	Βιοποικιλότητα	Το σύνολο των επιπτώσεων στον Τομέα της Βιοποικιλότητας & των οικοσυστημικών υπηρεσιών	Μεσαίος	Προώθηση της έρευνας σε θέματα που αφορούν τη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή	<p>Στο πλαίσιο του μέτρου αυτού προτείνεται η προώθηση της έρευνας σε θέματα που αφορούν τη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή μέσα από τις ακόλουθες δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παρακολούθηση των βιοτικών και αβιοτικών παραμέτρων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. • Παρακολούθηση της φαινολογίας των ειδών στην κλιματική αλλαγή. • Παρακολούθηση ιδιαίτερα των τρωτών /ευαίσθητων τύπων οικοτόπων και ειδών και των ενδιαιτημάτων τους αλλαγής • Ένταξη θεμάτων έρευνας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα και την προσαρμογή, στις προτεραιότητες των σχετικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ερευνητικών ινστιτούτων της χώρας και σε άλλα συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα • Δέσμευση των απαραίτητων κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της έρευνας. 	Τμήμα Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών & ΙΓΕ	Μακροπρόθεσμα Ως το 2030
5	Βιοποικιλότητα	Είδη δεν μπορούν να βρουν κατάλληλο μικροκλίμα. Είδη δεν είναι σε θέση να παρακολουθούν την αλλαγή του κλίματος, Μεταβολές στην κατανομή των ειδών προτεραιότητας	Μεσαίος/ Υψηλός	<p>Στο πλαίσιο του CYPADAPT προτείνονται μέτρα που σχετίζονται με την αποδοτικότητα των προστατευόμενων περιοχών και του Δικτύου Natura 2000 υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενημέρωση και αξιολόγηση του οικολογικού αρχείου βάσης δεδομένων (BIOCYPUS) για το δίκτυο Natura 2000 • Διατήρηση ή ενδυνάμωση της οικολογικής συνοχής, κυρίως μέσω της διασυνδεσιμότητας. 	<p>Με τα μέτρα αυτά προτείνεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η αξιολόγηση της αποδοτικότητας του υφιστάμενου δικτύου Natura 2000 υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής • η διατήρηση και ενδυνάμωση του δικτύου σύνδεσης (οικολογικών διαδρομών ecological corridors) σε περιοχές φυσικές (παρθένες), καθώς και των προστατευόμενων περιοχών, ώστε να διευκολύνεται η μετακίνηση ειδών και να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη επιβίωσή τους. 	Τμήμα Περιβάλλοντος & Τμήμα Δασών	Μακροπρόθεσμα Ως το 2030
6	Βιοποικιλότητα, Δάση, Αλιεία – Θαλάσσιο περιβάλλον	Αυξημένοι κίνδυνοι από παράσιτα, ασθένειες και τα χωροκατακτητικά είδη	Χαμηλός	<p>Στο πλαίσιο του CYPADAPT προτείνονται διάφορα μέτρα που σχετίζονται με τον κίνδυνο των ξενικών ειδών:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αποφυγή εισαγωγής ξενικών ειδών (φυτών, ζώων) - Παρακολούθηση και έλεγχος της κινητικότητας ξενικών ειδών (χερσαίων/ θαλάσσιων στην Κύπρο) - Προστασία παράκτιων και θαλάσσιων 	<p>Η καταπολέμηση των χωροκατακτητικών ξένων ειδών αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της Κυπριακής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα. Ειδικότερα, προβλέπονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η ταυτοποίηση και ιεράρχηση των χωροκατακτητικών ξένων ειδών και των διαδρομών που ακολουθούν (μέσω της εκπόνησης κατάλληλης μελέτης) • ο έλεγχος ή εξάλειψη των ειδών προτεραιότητας και • η διαχείριση των διαδρομών κατά τρόπο ώστε να προλαμβάνεται η είσοδος και εγκατάσταση 	Τμήμα Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
				οικοσυστημάτων από την είσοδο ξενικών ειδών - Ανάπτυξη διαχειριστικών μέτρων για έλεγχο των εισβλητικών-ξενικών ειδών.	νέων ειδών.		
ΓΕΩΡΓΙΑ							
1	Γεωργία & Νερό	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Παροχή κινήτρων στους γεωργούς για τη χρήση ανακυκλωμένου νερού για την άρδευση επιλεγμένων καλλιεργειών	<ul style="list-style-type: none"> Παροχή κινήτρων για τη χρησιμοποίησή του στη γεωργία (π.χ. μέσω της χαμηλότερης τιμολόγησής του) και παράλληλη παροχή αποτελεσματικών αντικινήτρων (π.χ. πρόστιμα) για τη χρήση των υπόγειων υδάτων για άρδευση χώρων πράσινου. Εφαρμογή αυστηρών προληπτικών μέτρων και παρακολούθηση της ποιότητας των επεξεργασμένων αστικών λυμάτων για την αποφυγή της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και της γεωργίας. Εκστρατείες ενημέρωσης των αγροτών για (α) την αναγκαιότητα της χρήσης του πόρου αλλά και τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση του όπως η αύξηση της παραγωγής, (β) το περιβαλλοντικό κόστος της εξάντλησης των υπογείων υδάτων και (γ) τη διασφάλιση της ποιότητας του ανακυκλωμένου νερού προκειμένου να αυξηθεί η κοινωνική αποδοχή. 	TAY & Τμήμα Γεωργίας	Άμεσα/ Συνεχείς
2	Γεωργία	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Προσδιορισμός και προώθηση της χρήσης γηγενούς και τοπικά προσαρμοσμένου γενετικού υλικού (φυτικού και ζωικού)	<ul style="list-style-type: none"> Προώθηση της έρευνας για τον προσδιορισμό του κατάλληλου γηγενούς γενετικού υλικού με ιδιότητες αντοχής σε υψηλές θερμοκρασίες και ξηρασίες Διατήρηση στην Τράπεζα Σπόρων του γηγενούς γενετικού υλικού και πολλαπλασιασμός του Ενημέρωση των αγροτών για την επιλογή του γηγενούς γενετικού υλικού που είναι καταλληλότερο για τις κλιματολογικές συνθήκες του αγροκτήματός τους Ενίσχυση των κινήτρων μέσα από το ΠΑΑ για την καλλιέργεια/εκτροφή τους Διατήρηση και ενίσχυση μέτρων προστασίας και ορθολογιστικής διαχείρισης ντόπιων και διαχρονικά προσαρμοσμένων στις κυπριακές συνθήκες φυλών αγροτικών ζώων Χρήση μεικτών συστημάτων παραγωγής αγροτικών ζώων, κατάλληλων για τις συνθήκες κάθε περιοχής, και εφαρμογή μέτρων προστασίας και αειφόρου διατήρησής τους Προώθηση της έρευνας για χαρακτηρισμό και βελτίωση της ανθεκτικότητας και προσαρμοστικότητας στην κλιματική αλλαγή των ντόπιων φυλών παραγωγικών ζώων. 	ΙΓΕ & Τμήμα Γεωργίας	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020 η προώθηση των ερευνών
3	Γεωργία & Νερό	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Βελτίωση της απόδοσης στη χρήση νερού για άρδευση με εφαρμογή ορθολογικού	<ul style="list-style-type: none"> Εφαρμογή του κατάλληλου σχεδιασμού της άρδευσης, που θα βασίζεται στις εδαφοκλιματικές συνθήκες και το είδος της καλλιέργειας από 	TAY & Τμήμα Γεωργίας	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
				αρδευτικού προγραμματισμού	ειδικούς <ul style="list-style-type: none"> Χρήση οργάνων μέτρησης εδαφικής υγρασίας (τενσιομέτρων) για τον καθορισμό του χρόνου και της ποσότητας άρδευσης. Λειτουργία/ενίσχυση συστήματος ενημέρωσης των αγροτών για το σχεδιασμό της άρδευσης και τις ανάγκες της καλλιέργειας σε νερό Ενίσχυση της παροχής κινήτρων για την εφαρμογή σχετικών μέτρων μέσα από το ΠΑΑ. 		
4	Γεωργία & Νερό	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Βελτίωση της απόδοσης στη χρήση νερού για άρδευση με την υιοθέτηση πιο προηγμένων συστημάτων άρδευσης και συντήρηση των υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης	<ul style="list-style-type: none"> Συντήρηση των υφιστάμενων βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης Έρευνα για την υιοθέτηση νέων ακόμα πιο αποτελεσματικών συστημάτων άρδευσης όπως η υπόγεια άρδευση και έλεγχος αυτών στις τοπικές συνθήκες για την επιλογή της καταλληλότερης τεχνολογίας για κάθε καλλιέργεια Διερεύνηση του ενδεχομένου να υιοθετηθεί η μέθοδος της ελλειμματικής άρδευσης σε συγκεκριμένες καλλιέργειες, σε περιοχές με μειωμένη διαθεσιμότητα νερού Συνέχιση της παροχής οικονομικής και τεχνικής υποστήριξης στους αγρότες για την επιλογή/εγκατάσταση/συντήρηση των συστημάτων άρδευσης. 	TAY & Τμήμα Γεωργίας	Βραχυπρόθεσμα/ Συνεχείς
5	Γεωργία	Αλλαγές στην απόδοση των καλλιεργειών / κτηνοτροφία	Μεσαίος	Προώθηση της έρευνας για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και την κτηνοτροφία	Περαιτέρω διερεύνηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην απόδοση συγκεκριμένων καλλιεργειών οικονομικής σημασίας για την Κύπρο, με τη χρήση μοντέλων προσομοίωσης καλλιεργειών τα οποία συνδυάζουν κλιματικά, μετεωρολογικά, εδαφολογικά δεδομένα και δεδομένα για τις ίδιες τις καλλιέργειες για τον προσδιορισμό του βαθμού των επιπτώσεων και την έγκαιρη ανάληψη μέτρων προσαρμογής. Επίσης προτείνεται η περαιτέρω έρευνα για την αξιολόγηση της επίπτωσης της κλιματικής αλλαγής στα παράσιτα και τις ασθένειες , στην παραγωγικότητα της κτηνοτροφίας και στα κόστη για τους αγρότες, καθώς στην παρούσα φάση δεν υπήρχαν αρκετά δεδομένα για την αξιολόγησή τους.	ΙΓΕ & Τμήμα Γεωργίας	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
6	Γεωργία & Νερό	Έλλειμμα της προσφοράς της άρδευσης	Χαμηλός	Προώθηση της χρήσης λιγότερο υδροβόρων ή ξηρικών καλλιεργειών	<ul style="list-style-type: none"> Έρευνα για τον προσδιορισμό και τη χρήση καλλιεργειών με χαμηλότερες απαιτήσεις σε άρδευση, οι οποίες ωστόσο δεν θα διαταράσσουν την ισορροπία του οικοσυστήματος Εγκατάλειψη των καλλιεργειών που αποφέρουν χαμηλά κέρδη σε σχέση με τις απαιτήσεις τους σε νερό Ενίσχυση της παροχής κινήτρων από το ΠΑΑ για την υιοθέτηση λιγότερο υδροβόρων καλλιεργειών 	Τμήμα Γεωργίας & ΙΓΕ	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
ΔΑΣΗ							
1	Δάση	Αλλαγές στην καταλληλότητα των δέντρων	Υψηλός	Ανάπτυξη και εφαρμογή Στρατηγικού Σχεδίου για την	Ο σχεδιασμός στρατηγικών προσαρμογής των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή	Τμήμα Δασών	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
				προσαρμογή των δασών της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή	είναι απαραίτητος για την αποτροπή μεγαλύτερων αλλαγών και τη διευκόλυνση της in situ προσαρμογής των δασών και της μετανάστευσης των ειδών. Τέτοιες στρατηγικές θα πρέπει να έχουν προληπτική προσέγγιση, για την αποφυγή ανεπιθύμητων συνεπειών και μη αναστρέψιμων απωλειών και βλαβών στα δασικά οικοσυστήματα. Για το σκοπό αυτό προτείνεται η ανάπτυξη και υλοποίηση του «Μεσοπρόθεσμου Στρατηγικού Σχεδίου για Προσαρμογή της Κυπριακής Δασοπονίας στις Κλιματικές Αλλαγές» δεκαετούς διάρκειας, το οποίο σχεδιάζει να αναπτύξει το Τμήμα Δασών και το οποίο, σύμφωνα με τη Δήλωση Δασικής Πολιτικής του Τμήματος Δασών (2013) θα περιλαμβάνει μέτρα προσαρμογής, τα οποία θα καλύπτουν όλο το φάσμα δραστηριοτήτων, όπως την έρευνα και παρακολούθηση της κατάστασης των δασών, τη δασοκομία και φυτοϋγεία, τις αναδασώσεις και δασώσεις, τα φυτώρια, την παραγωγή και χρήση δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού, τις υλοτομίες, την πανίδα, την προστασία από δασικές πυρκαγιές και τη διαφώτιση.		
2	Δάση και Βιοποικιλότητα	Αυξημένος κίνδυνος πυρκαγιών	Μεσαίος	<p>Στο πλαίσιο του CYPADAPT προτείνονται διάφορα μέτρα που σχετίζονται με τον κίνδυνο των δασικών πυρκαγιών:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Αναδάσωση/ αποκατάσταση πυρόπληκτων δασικών περιοχών (κρατικών/ ιδιωτικών) - Ενίσχυση των μέτρων πρόληψης πυρκαγιών - Ενίσχυση των μέτρων καταστολής πυρκαγιών - Προστασία ιδιωτικών δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές - Εγκατάσταση συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης πυρκαγιών και άλλων ακραίων καιρικών συνθηκών 	<p>Το σύνολο των προτεινόμενων μέτρων έχει ως στόχο τη μείωση του κινδύνου των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης και εξάπλωσης των δασικών πυρκαγιών • Την προστασία σημαντικών δασικών οικοσυστημάτων και των εξαρτώμενων από αυτά ειδών χλωρίδας και πανίδας • Την έγκαιρη ανίχνευση και την αποτελεσματική και άμεση καταστολή των δασικών πυρκαγιών • Την αποτελεσματική μεταπυρική διαχείριση και αποκατάσταση των καμένων εκτάσεων, με στόχο την αποκατάσταση και ενίσχυση της φυσικής βλάστησης, τη μείωση του κινδύνου διάβρωσης αλλά και τη μείωση του μελλοντικού κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιών. <p>Σημειώνεται ότι η Κύπρος περιλαμβάνεται στις ελάχιστες χώρες της ΕΕ που έχουν βελτιώσει σημαντικά τις υποδομές και τους μηχανισμούς σε σχέση με τον έγκαιρο εντοπισμό, τον έλεγχο και την καταπολέμηση των δασικών πυρκαγιών, λαμβάνοντας υπόψη και τον αυξημένο κίνδυνο εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής.</p>	Τμήμα Δασών	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020
3	Δάση	Αυξημένος κίνδυνος των παρασίτων, παθογόνων και ασθενειών	Χαμηλός	Εγκατάσταση συστήματος έγκαιρης διάγνωσης επιδημιών από επιβλαβείς οργανισμούς- Έλεγχος των πληθυσμών επιβλαβών οργανισμών	<p>Με τα μέτρα αυτά προβλέπεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η χρήση των διαθέσιμων στοιχείων από την παρακολούθηση των επιβλαβών δασικών οργανισμών στα δάση της Κύπρου και η ανάπτυξη μοντέλων πρόβλεψης της μετατόπισης της περιοχής εξάπλωσής τους με βάση διάφορα σενάρια κλιματικής αλλαγής για την έγκαιρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων • Ο έλεγχος του πληθυσμού των επιβλαβών οργανισμών σε περιοχές που παρουσιάζονται 	Τμήμα Δασών	Μακροπρόθεσμα Ως το 2030

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
					σοβαρά προβλήματα. Ο έλεγχος μπορεί να εφαρμοστεί με πρακτικές που δεν διαταράσσουν την οικολογική ισορροπία, όπως η ολοκληρωμένη στρατηγική φυτοπροστασίας.		
4	Δάση	Αυξημένος κίνδυνος της βλάβης από ξηρασία / απώλεια παραγωγικότητας	Μεσαίος	Έρευνα, συλλογή δεδομένων και συστηματική παρακολούθηση των επιδράσεων των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στα δάση- Επιλογή και χρήση κατάλληλων δασικών ειδών με υψηλή ανθεκτικότητα σε δυσμενείς κλιματικές συνθήκες (π.χ. ξηρασία)	Με τα μέτρα αυτά προβλέπεται: <ul style="list-style-type: none"> • Η κατηγοριοποίηση των δασικών ειδών ανάλογα με την ευπάθειά τους στην κλιματική αλλαγή • Ο προσδιορισμός των περιοχών υψηλού κινδύνου όπου θα πρέπει να προταθούν συγκεκριμένες παρεμβάσεις και μέτρα για την προστασία και προσαρμογή των δασών • Η χρήση ιθαγενούς προελεύσεως ειδών στις δράσεις ενίσχυσης και αποκατάστασης, τα οποία παρουσιάζουν ισχυρή ανθεκτικότητα στη ξηρασία. • Η έρευνα για την επιλογή του κατάλληλου αναπαραγωγικού υλικού με χαρακτηριστικά ανθεκτικότητας σε συνθήκες ξηρασίας και σε επιβλαβείς οργανισμούς. 	Τμήμα Δασών	Μακροπρόθεσμα Ως το 2030
ΑΛΙΕΙΑ							
1	Αλιεία – Θαλάσσιο περιβάλλον	Αλλαγές σε αλιεύματα και γενετικής ποικιλομορφίας / Άσκηση αλιευτικής πίεσης στα ψάρια με θερμικά όρια / Ενδεχόμενη διακοπή της παραγωγής ψαριών	Μεσαίος	Προστασία των αναπαραγωγικών ενδιαιτημάτων	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών τεχνητών υφάλων, θαλάσσιων καταφυγίων ή θαλάσσιων πάρκων που χρησιμοποιούνται για αναπαραγωγή με τη διεξαγωγή μελετών για τον προσδιορισμό και την επιλογή κεντρικής σημασίας ενδιαιτημάτων • Καθιέρωση κλειστών περιοχών και εποχών για να βελτιωθεί η προστασία των ενδιαιτημάτων, συμπεριλαμβανομένων ζωνών απαγόρευσης της αλιείας • Ανάπτυξη διαχειριστικών σχεδίων για τις νέες περιοχές αλλά και για τις υφιστάμενες για τις οποίες δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα διαχειριστικό σχέδιο • Ενίσχυση της προστασίας των περιοχών αυτών με νομοθετικές πράξεις • Δημιουργία συνεκτικών και αντιπροσωπευτικών δικτύων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών • Εισαγωγή και προώθηση της χρήσης εργαλείων επιλογής τα οποία περιορίζουν ή καταργούν την παρεμπόδιση σύλληψη ειδών που δεν είναι στόχος της αλιευτικής δραστηριότητας • Εισαγωγή και προώθηση αλιευτικών μεθόδων που έχουν περιορισμένες φυσικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. 	ΤΑΘΕ	Άμεσα/ Συνεχείς
2	Αλιεία – Θαλάσσιο περιβάλλον	Αλλαγές σε αλιεύματα και γενετικής ποικιλομορφίας / Άσκηση αλιευτικής πίεσης στα ψάρια με θερμικά όρια / Ενδεχόμενη διακοπή της παραγωγής ψαριών.	Μεσαίος	Υλοποίηση εθνικού προγράμματος συλλογής αλιευτικών δεδομένων για τη συσχέτιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα αλιευτικά αποθέματα		ΤΑΘΕ	Άμεσα/ Συνεχείς
	ΥΓΕΙΑ						

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
1	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Παροχή οδηγιών για ατομική προστασία από καύσωνες μέσω των ΜΜΕ.	Να παρέχονται οδηγίες μέσω των ΜΜΕ για προστασία από καύσωνες.	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας	Άμεσα/ Συνεχείς
2	Υγεία - Δομημένο περιβάλλον -Ενέργεια	Αστική Θερμονησίδα	Υψηλός	Δημιουργία και διατήρηση αστικών πάρκων και άλλων πράσινων πρακτικών για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας	Αναθεώρηση των κανονισμών για Πολεοδομικό Σχεδιασμό για τη συμπερίληψη μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (π.χ. αύξηση πρασίνου)	Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
3	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Ετοιμασία σχεδίου έκτακτης ανάγκης για τον καθορισμό ευθυνών των διαφόρων κέντρων υγείας, υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και δημοτικών κέντρων υγείας	Το σχέδιο έκτακτης ανάγκης θα καθορίζει τις ευθύνες των διαφόρων κέντρων υγείας, των υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και των δημοτικών κέντρων υγείας για τον άμεσο έλεγχο των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία σε περίπτωση έξαρσης των ασθενειών ή εμφάνισης ακραίων καιρικών φαινομένων (καύσωνες, πλημμύρες, πυρκαγιές).	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
4	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Ενδυνάμωση και προετοιμασία του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού και των λειτουργιών σε υπηρεσίες κοινής ωφελείας για την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία μιας διεπιστημονικής ομάδας για την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και την παροχή έγκαιρων προειδοποιήσεων για την επαγρύπνηση των σχετικών φορέων υγείας. Η ομάδα αυτή θα διεξάγει περιοδικές ανασκοπήσεις (reviews) της επιστημονικής βιβλιογραφίας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία καθώς και τα σχετικά μέτρα προσαρμογής, θα συγκεντρώνει και αξιολογεί τα σχετικά δεδομένα της Κύπρου, θα ειδοποιεί τις αρμόδιες αρχές και θα παρέχει συστάσεις για περαιτέρω έρευνα, εκπαίδευση, παρακολούθηση και ανάληψη μέτρων προσαρμογής. • Ανάπτυξη ειδικού ενημερωτικού υλικού και διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και τρόπους αντιμετώπισής τους. 	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
5	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Ανάπτυξη σχεδίου παρέμβασης (contingency plan) στα συστήματα υγείας και κοινωνικής μέριμνας καθώς και στους δήμους για την εξυπηρέτηση αυξημένου αριθμού ασθενών/περιστατικών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	Να αναπτυχθεί ένα σχέδιο παρέμβασης στις περιπτώσεις αυξημένου αριθμού ασθενών/περιστατικών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Αυτό μπορεί να προβλέπεται από το ΓΕΣΥ και να υποβοηθείται από τη Πολιτική Άμυνα.	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας - Δήμοι	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
6	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος πληροφόρησης για τις ασθένειες που συνδέονται με τις κλιματικές αλλαγές	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη μιας διαδικτυακής πλατφόρμας με πληροφοριακό υλικό σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και τους τρόπους αντιμετώπισης και προστασίας. Επίσης, η πλατφόρμα αυτή θα ενημερώνεται διαρκώς προκειμένου να προειδοποιεί για επικείμενους κινδύνους στην υγεία που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή • Διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης για την ανάπτυξη και διάχυση εκπαιδευτικών 	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
					μηνυμάτων για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και τους τρόπους αντιμετώπισης και προστασίας <ul style="list-style-type: none"> Αύξηση των δραστηριοτήτων ενημέρωσης κατά τις περιόδους αυξημένου ρίσκου εμφάνισης των επιπτώσεων αυτών. 		
7	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Σύσταση για αποφυγή κυκλοφορίας σε εξωτερικούς χώρους κατά τις ώρες υψηλού κινδύνου - Απαγόρευση της εργασίας σε εξωτερικούς χώρους όταν οι καιρικές συνθήκες υπερβάλλουν προκαθορισμένα όρια	Να αποφεύγεται η κυκλοφορία σε εξωτερικούς χώρους κατά τις ώρες υψηλού κινδύνου και η εργασία όταν οι καιρικές συνθήκες υπερβάλλουν προκαθορισμένα όρια.	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας & Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Άμεσα/ Συνεχείς
8	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Ανάπτυξη και ενδυνάμωση συστημάτων έγκαιρης ειδοποίησης καύσωνα	Ανάπτυξη και ενδυνάμωση του συστήματος έγκαιρης ειδοποίησης (early warning system) των κυμάτων καύσωνα για όλη την Κύπρο μέσω μιας διαδικτυακής πλατφόρμας όπου θα δημοσιεύονται οι σχετικές πληροφορίες. Επίσης, προτείνεται το σύστημα αυτό να αξιοποιεί τη διαθέσιμη κλιματική πληροφορία για την ποσοτικοποίηση ειδικών κλιματικών δεικτών που εκφράζουν τη θερμική άνεση ενός ατόμου, όπως ο δείκτης Humidex (Masterton and Richardson, 1979) ο οποίος εκφράζει το επίπεδο δυσφορίας που βιώνεται από ένα άτομο ως συνάρτηση της θερμοκρασίας και της υγρασίας και προτείνει τη λήψη σχετικών προφυλάξεων ανάλογα με το επίπεδο δυσφορίας.	Μετεωρολογική υπηρεσία	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
9	Υγεία	Θερμοκρασία θνησιμότητας και νοσηρότητας	Χαμηλός/Μεσαίος	Λειτουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο/κοινότητα (π.χ. δημαρχεία, σχολεία, Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων- ΚΑΠΗ) για την παροχή προστασίας (κλιματισμό, σκιά, υγρά) στον πληθυσμό σε κίνδυνο.	Λειτουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο/κοινότητα για την παροχή προστασίας στον πληθυσμό σε κίνδυνο.	Δήμοι	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
ΕΝΕΡΓΕΙΑ							
1	Ενέργεια	Η αναμενόμενη αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας (ψύξη και αφαλάτωση) θα οδηγήσει σε αυξημένες εκπομπές CO2.	Χαμηλός/Μεσαίος	Αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ	Αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ	Υπηρεσία Ενέργειας	Μακροπρόθεσμα Ως το 2050 / Συνεχείς
2	Ενέργεια	Βλάβη / Διακοπή σχετικά με την θερμότητα	Χαμηλός	Καλή συντήρηση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρισμού για την ελαχιστοποίηση των απωλειών. Προώθηση έξυπνων δικτύων	Να προωθηθεί η Δημιουργία Εθνικής Τεχνολογικής Πλατφόρμας Έξυπνων Δικτύων.	ΑΗΚ ΡΑΕΚ	Συνεχής για τη συντήρηση των δικτύων

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
3	Ενέργεια – Δομημένο περιβάλλον	Ζήτηση ενέργειας για ψύξη / Υπερθέρμανση Κτιρίων	Μεσαίος/ Υψηλός	Σχήμα επιχορηγήσεων για εξοικονόμηση ενέργειας στον οικιακό τομέα, π.χ. εξωτερική σκίαση, θερμομόνωση (υφιστάμενες κατοικίες)	Σχήμα επιχορηγήσεων για εξοικονόμηση ενέργειας στον οικιακό τομέα.	Υπηρεσία Ενέργειας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
4	Ενέργεια – Δομημένο περιβάλλον	Αστική Θερμνησίδα	Υψηλός	Δημιουργία και διατήρηση αστικών πάρκων και άλλων πράσινων πρακτικών για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας	Πρασίνισμα των πόλεων για την αποφυγή /μείωση του φαινομένου αστικής θερμικής νησίδας, με σκοπό τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης για ψύξη και εξωτερική σκίαση, με συγκεκριμένα μέτρα, όπως δημιουργία πάρκων και υιοθέτηση «πράσινων» πολιτικών	Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως/Δήμοι	Μακροπρόθεσμα Ως το 2030
5	Ενέργεια			Διείσδυση του φυσικού αερίου στην παραγωγή ενέργειας (παραγωγή συνδυασμένου κύκλου) για την εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας	Διείσδυση του φυσικού αερίου στην παραγωγή ενέργειας και διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος	Υπηρεσία Ενέργειας	Μακροπρόθεσμα Ως το 2050 / Συνεχείς
6	Ενέργεια – Δομημένο περιβάλλον	Ζήτηση ενέργειας για ψύξη / Υπερθέρμανση Κτιρίων	Μεσαίος/ Υψηλός	Θέσπιση και εφαρμογή κανονισμών για την ενεργειακή αποδοτικότητα νέων κτιρίων και κτιρίων που υφίστανται ριζική ανακαίνιση.	Θέσπιση και εφαρμογή κανονισμών για την ενεργειακή αποδοτικότητα νέων κτιρίων και κτιρίων που υφίστανται ριζική ανακαίνιση.	Υπηρεσία Ενέργειας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
7	Ενέργεια – Δομημένο περιβάλλον	Ζήτηση ενέργειας για ψύξη / Υπερθέρμανση Κτιρίων	Μεσαίος/ Υψηλός	Εκστρατείες ενημέρωσης για την εξοικονόμηση στην τελική καταναλωση ενέργειας / Αύξηση του αριθμού νέων κτιρίων με "σχεδόν μηδενική" κατανάλωση ενέργειας, σε συνδυασμό με τη βιοφιλική και βιοκλιματική αρχιτεκτονική	Αύξηση του αριθμού νέων κτιρίων με "σχεδόν μηδενική" κατανάλωση ενέργειας, σε συνδυασμό με τη βιοφιλική και βιοκλιματική αρχιτεκτονική	Υπηρεσία Ενέργειας	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2050 / Συνεχείς
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ							
1	Τουρισμός - Ενέργεια - Δομημένο περιβάλλον	Ζήτηση ενέργειας για ψύξη. Έμμεση επίπτωση. Η κλιματική αλλαγή μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό, και να οδηγήσει σε αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας από τον τομέα	Μεσαίος	Επενδύσεις σε υποδομές/τεχνολογίες για την αντιμετώπιση των αυξημένων θερμοκρασιών	Με το μέτρο αυτό προτείνεται ο τουριστικός τομέας να επενδύσει στην ανάπτυξη βιοκλιματικών υποδομών και τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών με σκοπό τη βελτίωση των κλιματικών συνθηκών στις τουριστικές μονάδες και παράλληλα την επίτευξη εξοικονόμησης στην κατανάλωση ενέργειας.	Υπηρεσία Ενέργειας	Μακροπρόθεσμα Ως το 2025
ΥΠΟΔΟΜΕΣ							
1	Πλημμύρες	Ασφάλιστρα για τον κίνδυνο πλημμυρών /Οι πλημμύρες της υποδομής των μεταφορών, των κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφελείας και αρχαιολογικών χώρων/Αριθμός ατόμων που εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο πλημμυρών /Αριθμός των ιδιοτήτων σε σημαντική πιθανότητα πλημμύρας	Χαμηλός/Μεσαίος	Ανάπτυξη έργων πλημμυρικής αποσυμφόρησης σε πόλεις (π.χ. χώροι πρασίνου, τεχνητές λίμνες)	Με το μέτρο αυτό προτείνεται η διεξαγωγή μελετών για την εξεύρεση των κατάλληλων περιοχών για την ανάπτυξη έργων πλημμυρικής αποσυμφόρησης και την επιλογή των κατάλληλων μεθόδων που θα εφαρμοστούν σε αυτές. Τα έργα αυτά μπορούν να γίνουν στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής για την Αειφόρο Διαχείριση της Απορροής Όμβριων Υδάτων περιλαμβάνοντας μια σειρά από μέτρα, όπως διαπερατές επιφάνειες, χώροι πρασίνου, πράσινες στέγες, λίμνες κατακράτησης, απορροφητικά φρεάτια, οχετοί. Επίσης προτείνεται η αξιοποίηση	TAY & Τοπική Αυτοδιοίκηση	Μεσοπρόθεσμα

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
					των εμπειριών από την εφαρμογή σχετικών έργων σε άλλες περιοχές της Κύπρου. Επίσης θεωρείται σκόπιμο, κατά τον καθορισμό ή την επέκταση ζωνών ανάπτυξης να λαμβάνεται πρόνοια για τη δημιουργία τέτοιων έργων.		
2	Πλημμύρες	Ασφάλιστρα για τον κίνδυνο πλημμυρών /Οι πλημμύρες της υποδομής των μεταφορών, των κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφελείας και αρχαιολογικών χώρων/Αριθμός ατόμων που εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο πλημμυρών /Αριθμός των ιδιοτήτων σε σημαντική πιθανότητα πλημμύρας.	Χαμηλός/Μεσαίος	Αποτελεσματική διαχείριση όμβριων ° σε υφιστάμενα και νέα κτίρια	Με το μέτρο αυτό προτείνεται η άμεση επέκταση και ολοκλήρωση της κατασκευής του ξεχωριστού δικτύου αποχέτευσης όμβριων ούτως ώστε να αποφεύγεται ο κορεσμός του συστήματος αποχέτευσης κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων και να περιορίζεται ο κίνδυνος πλημμύρας.	ΔΗΜΟΙ	Μεσοπρόθεσμα
3	Πλημμύρες	Ασφάλιστρα για τον κίνδυνο πλημμυρών /Οι πλημμύρες της υποδομής των μεταφορών, των κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφελείας και αρχαιολογικών χώρων/Αριθμός ατόμων που εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο πλημμυρών /Αριθμός των ιδιοτήτων σε σημαντική πιθανότητα πλημμύρας	Χαμηλός/Μεσαίος	Αναθεώρηση κτηριοδομικών κανονισμών για την απαγόρευση δόμησης σε πλημμυρικές πεδιάδες (floodplains) και παράκτιες ζώνες		TAY	Μεσοπρόθεσμα
4	Πλημμύρες/Δομημένο περιβάλλον/Μεταφορές	Οι πλημμύρες της υποδομής των μεταφορών, των κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφελείας και αρχαιολογικών χώρων/Αριθμός των ιδιοτήτων σε σημαντική πιθανότητα πλημμύρας/ Υπερθέρμανση Κτιρίων / Ζήτηση ενέργειας για ψύξη	Μεσαίος	Βελτίωση του σχεδιασμού και των υλικών κατασκευής των κτιρίων και των υποδομών μεταφοράς	Με το μέτρο αυτό προτείνεται η αξιολόγηση της ευπάθειας των υποδομών της Κύπρου με βάση τις μελλοντικές προβλέψεις και τα σενάρια για την κλιματική αλλαγή στην Κύπρο προκειμένου να αναθεωρηθούν/προσαρμοστούν τα πρότυπα σχεδιασμού και κατασκευής και να αυξηθεί η ανθεκτικότητά τους στην κλιματική αλλαγή (climate resilient infrastructure). Το μέτρο αυτό μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από τις ακόλουθες δράσεις: <ul style="list-style-type: none"> • Καταγραφή των τεχνικών προτύπων τα οποία αναφέρονται σε παραμέτρους της κλιματικής αλλαγής που αναμένεται να μεταβληθούν στο μέλλον και προσδιορισμός της απαιτούμενης πληροφορίας σχετικά με τους κλιματικούς κινδύνους • Διάχυση της διαθέσιμης πληροφορίας για τις προβλέψεις της κλιματικής αλλαγής στην Κύπρο μέσα από το πρόγραμμα CYPADAPT μέσω της κυβέρνησης στους αρμόδιους φορείς για την αξιοποίησή τους • Ανάπτυξη προτάσεων για τροποποιήσεις στα πρότυπα αναφοράς • Θέσπιση πολεοδομικών κανονισμών (κτήρια, δρόμοι κλπ) για εφαρμογή βιοκλιματικού σχεδιασμού και χρήση νέων «πράσινων υλικών»(φωτοκαταλυτικά, θερμοχρωμικά κλπ) • Καθιέρωση της «Ανάλυσης Κύκλου Ζωής Κτηρίου» (LCA) στον κατασκευαστικό τομέα (υλικά, ενέργεια) 	Τμήματα Πολεοδομίας και Οικήσεως & Δημοσίων Έργων	Μεσοπρόθεσμα Ως το 2020

Αρ. Μέτρου	Τομέας	Επίπτωση	Δυνητικός Κίνδυνος/Απειλή	Μέτρο προσαρμογής (από CYPADAPT)	Περιγραφή	Φορέας Υλοποίησης	Χρονοδιάγραμμα
					<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη μεθοδολογίας για την εκτίμηση της ευπάθειας των υποδομών • Εκτίμηση της ευπάθειας των κύριων υποδομών με τη διεξαγωγή εξειδικευμένων μελετών • Ανάπτυξη σχεδίου προσαρμογής των υποδομών στην κλιματική αλλαγή <p>Επίσης, η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την ενσωμάτωση προνοιών για την κλιματική αλλαγή κατά το σχεδιασμό έργων και την αύξηση της ανθεκτικότητας των υποδομών στην κλιματική αλλαγή.</p>		
5	Υγεία - Δομημένο περιβάλλον -Ενέργεια	Αστική Θερμονησίδα	Υψηλός	Μελέτη για την επιλογή βέλτιστων πρακτικών για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας και προώθηση της εφαρμογής τους.	Να διεξαχθεί μια μελέτη έτσι ώστε να επιλεγούν οι βέλτιστες πρακτικές για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμονησίδας.	Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
6	Δομημένο περιβάλλον/Πλημμύρες	Ασφάλιστρα για τον κίνδυνο πλημμυρών /Οι πλημμύρες της υποδομής των μεταφορών, των κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφελείας και αρχαιολογικών χώρων/Αριθμός ατόμων που εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο πλημμυρών /Αριθμός των ιδιοτήτων σε σημαντική πιθανότητα πλημμύρας.	Χαμηλός/Μεσαίος	Ενημέρωση των ασφαλιστικών οργανισμών για την ενσωμάτωση των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής στα ασφάλιστρα προκειμένου να δοθούν κίνητρα για την αύξηση των μέτρων πρόληψης		Τμήματα Πολεοδομίας και Οικήσεως & Δημοσίων Έργων	Βραχυπρόθεσμα Ως το 2018
7	Όλοι οι Τομείς				Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού		